

**ВІННИЦЬКА МІСЬКА РАДА
ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ
Р І Ш Е Н Н Я**

Від 27.02.2025 № 463
м. Вінниця

**Про затвердження Звіту про
проведення перевірки водних
об'єктів та їх прибережних захисних
смуг на території Вінницької міської
територіальної громади у 2024 році**

На виконання рішення виконавчого комітету Вінницької міської ради від 08.02.2024 №284 «Про організацію та проведення перевірки водних об'єктів та їх прибережних захисних смуг на території Вінницької міської територіальної громади» та з метою удосконалення підходів до догляду та благоустрою водойм, покращення їх екологічного стану, запобігання засміченню й забрудненню, а також забезпечення належного санітарного стану прибережних захисних смуг на території Вінницької міської територіальної громади, керуючись частиною 1 статті 52, частиною 6 статті 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», виконавчий комітет міської ради

ВИРІШИВ:

1. Затвердити Звіт про проведення перевірок водних об'єктів та їх прибережних захисних смуг на території Вінницької міської територіальної громади у 2024 році згідно з додатком до даного рішення.
2. Відповідним структурним підрозділам Вінницької міської ради, а саме: департаментам комунального господарства та благоустрою, економіки і інвестицій, земельних ресурсів, у справах ЗМІ та зв'язків з громадськістю, комунальним підприємствам «Муніципальна варта» ВМР, «Інститут розвитку міст», «Вінницьке шляхове управління» та Міському комунальному підприємству «Вінницязеленбуд», Асоціації органів самоорганізації населення м. Вінниці, Вінницько-Хутірському, Стадницькому та Деснянському старостинським округам взяти до відома та врахування в подальшій роботі.
3. Контроль за виконанням рішення покласти на заступників міського голови В. Скальського та Р. Фурмана.

Секретар міської ради

Павло ЯБЛОНСЬКИЙ

Додаток
до рішення виконавчого комітету
міської ради
від 27.02.2025 № 463

Звіт про проведення перевірок водних об'єктів та їх прибережних захисних смуг на території Вінницької міської територіальної громади у 2024 році

Водні ресурси є особливим природним ресурсом стратегічного значення та національним багатством. Їх наявність і якість визначають можливості розвитку численних галузей господарства. Водні об'єкти Вінницької міської територіальної громади (далі – ВМТГ) мають особливе значення для її сталого розвитку.

Державне управління в галузі використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів здійснюється Державним агентством водних ресурсів України, зокрема на території ВМТГ – Басейновим управлінням водних ресурсів річки Південний Буг згідно з Планом управління річковим басейном Південного Бугу на 2025-2030 роки (затвердженим розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.11.2024 р. №1078-р).

Державний нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства в частині охорони, раціонального використання та відтворення вод і відтворення водних ресурсів у межах наданих повноважень здійснюється Державною екологічною інспекцією у Вінницькій області.

Державний нагляд (контроль) за дотриманням Державних санітарних норм та правил утримання територій населених місць, зокрема в частині облаштування вигрібних ям, здійснює Вінницьке міське управління Головного управління Держпродспоживслужби у Вінницькій області.

Окрім того, регулювання водних відносин в межах громади здійснюється Вінницькою міською радою (компетенції визначені Статтею 10 Водного кодексу України).

Основними нормативно-правовими актами у сфері управління водними об'єктами є: Закони України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про водовідведення та очищення стічних вод», «Про державний контроль за використанням та охороною земель», «Про місцеве самоврядування в Україні», Водний кодекс України та Земельний кодекс України.

На території громади найбільшою водною артерією, а також основним джерелом водопостачання є річка Південний Буг довжиною 14 км. Згідно з Концепцією розвитку малих річок Вінниці – 2035 (затвердженою рішенням міської ради від 07.07.2023 року №1748), у Вінниці протікає щонайменше 64 малих річки, що належать до басейну річки Південний Буг та є його притоками. Загальна довжина їх мережі в межах міста близько 109 км. В той час як відповідно до реєстру Басейнового управління водних ресурсів річки

Південний Буг наявні лише 9 малих річок. Для 25 малих річок, визначених вищезазначеною Концепцією, проведені гідрологічні дослідження. Результати яких направлено до Державного агентства водних ресурсів України для врахування у веденні державного водного кадастру в частині обліку водних об'єктів у рамках виконання заходів щодо створення базових наборів Національної інфраструктури геопросторових даних.

З метою охорони водних об'єктів та підтримки їх екологічної рівноваги встановлюються прибережні захисні смуги, використання яких регулюється Земельним кодексом України (Статті 60-62).

Якість води водних об'єктів є однією з найбільших екологічних проблем, що впливає на стан навколишнього середовища, а отже і на здоров'я людини. Протягом останніх десятиліть спостерігається погіршення якості води в річках, ставках та підземних водах через несанкціоновані скиди рідких побутових відходів, стічних вод промислових забруднювачів, використання пестицидів, а також зміну клімату тощо. Стан поверхневих і підземних вод на території громади потребує покращення.

За результатами спостережень Державною екологічною інспекцією у Вінницькій області за якістю поверхневих вод на території ВМТГ згідно з затвердженим планом-графіком на 2024 рік:

- в річці Південний Буг в пробах, відібраних 17.09.2024 року та 25.09.2024 року в місці скиду зворотних вод після очисних споруд КП «Вінницяоблводоканал», виявлено перевищення азоту амонійного – в 7,4 та 3,9 рази відповідно, а в період з 26.05.2024 року по 03.06.2024 року фіксувався критично низький рівень розчинного кисню, а саме: в 1,5-2 рази нижче норми;

- в річці Тяжилівка в пробах, відібраних 02.07.2024 року поблизу території Товариства індивідуальних власників гаражів «Металіст», виявлено перевищення концентрації фосфатів у 3,7 рази.

За результатами планового моніторингу ДУ «Вінницький обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України» стану якості води в централізованій мережі міста, криницях громадського використання та поверхневих водоймах у 2024 році:

- лабораторно обстежено 300 криниць громадського користування. Із 355 досліджених проб на санітарно-хімічні показники 40,3% проб не відповідали нормативним вимогам по вмісту нітратів та загальній жорсткості та 88,2% – по мікробіологічним показникам (загальні коліформи, ешеріхії колі та легіонели);

- лабораторно досліджено 120 проб води в місцях водозабору, в контрольних створах річки Південний Буг, в зоні впливу очисних споруд каналізації (ОСК) та на пляжах міста на бактеріологічні, хімічні, вірусологічні, радіологічні та паразитологічні показники. Невідповідність нормативу по хімічних показниках встановлена в 100% досліджуваних проб (запах, рН, біологічне споживання кисню БСК₅ та БСК₂₀), по мікробіологічних показниках – в 76,3% проб (понаднормативний вміст лактозопозитивних кишкових паличок (далі – ЛКП)) та по азоту діоксиду і вуглецю оксиду – в 10,5% проб.

За інформацією Головного управління Держпродспоживслужби у Вінницькій області Вінницькою регіональною державною лабораторією Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів протягом 2024 року проведено відбір 11 проб води поверхневих водойм, за результатами досліджень яких зафіксовані відхилення по мікробіологічним показникам (ЛКП) у 81,8% проб (відібраних на пляжах «Хімік» (2 проби), «Гонти» (2 проби), «Центральний» (2 проби), з Вишенського озера (2 проби), річки Дьогтянець) та по фізико-хімічним (забарвленість, запах, біохімічне споживання кисню) – у 54,5% проб (на пляжах «Гонти» (2 проби), «Хімік», «Центральний», з Вишенського озера та у місті водозабору КП «Вінницяоблводоканал»).

Зважаючи на те, що води усіх річок і струмків прямо чи через притоки впадають у річку Південний Буг, їх екологічний стан суттєво впливає на якість води, яку використовує населення для господарсько-побутових, виробничих і, найголовніше, для питних потреб.

Саме питанню охорони, догляду, благоустрою, поліпшення стану водойм, а також недопущення їх засмічення, забруднення та покращення санітарного стану прибережних захисних смуг на території ВМТГ протягом 2024 року приділялася особлива увага. Відповідно до рішення виконавчого комітету Вінницької міської ради «Про організацію та проведення перевірки водних об'єктів та їх прибережних захисних смуг на території Вінницької міської територіальної громади» (від 08.02.2024 року №284) відбулись обстеження водних об'єктів та їх прибережних захисних смуг на території ВМТГ у 2024 році.

До складу робочої групи для перевірки водних об'єктів та їх прибережних захисних смуг на території ВМТГ були залучені представники:

- департаментів Вінницької міської ради: відновлення та розвитку, комунального господарства та благоустрою, економіки і інвестицій, у справах ЗМІ та зв'язків з громадськістю;
- старостинських округів: Вінницько-Хутірського, Стадницького та Деснянського;
- комунальних підприємств Вінницької міської ради: «Муніципальна варта», «Інститут розвитку міст», «Вінницьке шляхове управління» та МКП «Вінницязеленбуд»;
- Асоціації органів самоорганізації населення м. Вінниці;
- Державної екологічної інспекції у Вінницькій області, Вінницького міського управління Головного управління Держпродспоживслужби у Вінницькій області, Вінницького районного управління поліції ГУНП у Вінницькій області, управління патрульної поліції у Вінницькій області.

Департаментом відновлення та розвитку Вінницької міської ради здійснювалось організаційне та інформаційне забезпечення діяльності робочої групи, а саме: організовано 23 комісійних виїзди.

Серед найпоширеніших виявлених проблем при обстеженнях фіксувались наступні: стихійні сміттєзвалища (20,8%), захаращеність території, повалені дерева та гілля в межах прибережних захисних смуг (15,1%), несанкціоновані скиди рідких відходів та відсутність вигрібних ям

(15,1%), обмеження доступу до водного об'єкту (9,4%), складування будівельних матеріалів (7,6%), наявність старих автомобільних шин (3,8%) (рисунок 1). У 28,2 % обстежень порушення не виявлені.

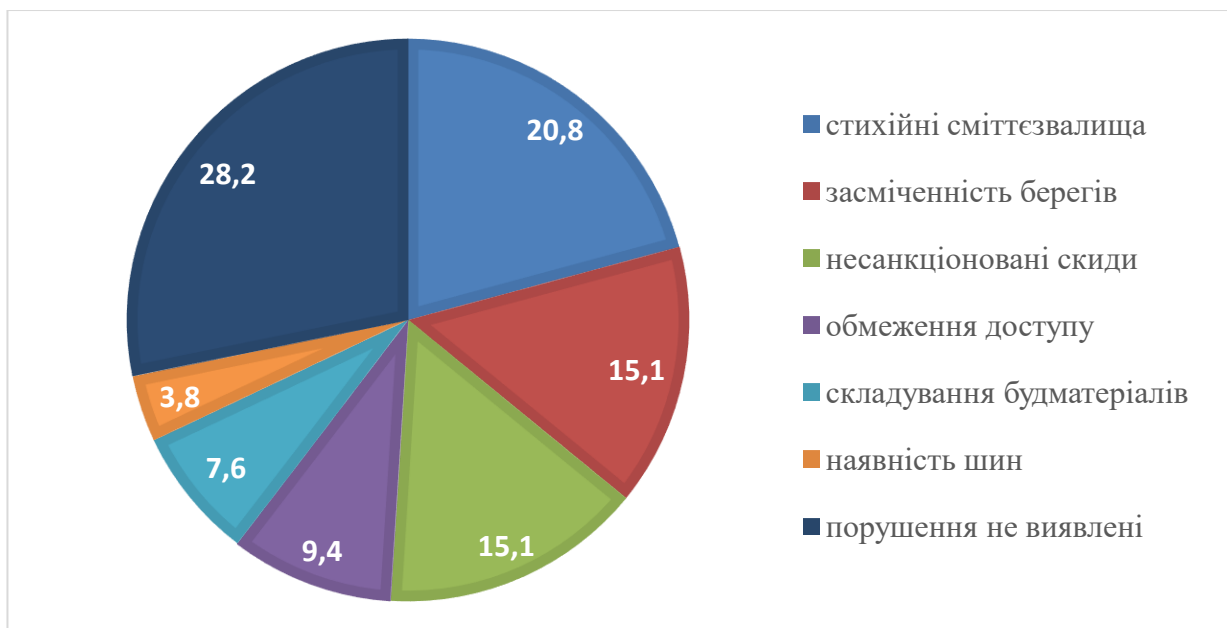

Рисунок 1. Аналіз порушень правил благоустрою

Головною проблемою є неочищені стоки від приватних домоволодінь, підприємств, гаражних кооперативів, які потрапляють до малих річок. Часто самі малі річки слугують приймачем зливових вод (фото 1, 2).

Фото 1, 2. Встановлений факт зливу рідких відходів в бетонний жолоб ливневої мережі з вигрібної ями через влаштований до неї трубопровід, що призводить до подальшого потрапляння стоків у річку Південний Буг (вул. Крутий узвіз, 13).

Такі води можуть нести в собі забруднюючі речовини, зокрема сульфати, фосфати, хлориди, азотисті сполуки, органічні речовини (жири), нафтопродукти (паливо, мастило), важкі метали, поверхнево-активні речовини

(ПАР), пестициди та інше. Не варто забувати і про бактеріологічне забруднення патогенними бактеріями, вірусами і паразитами. В ході перевірок зафіксовані наступні місця скиду неочищених стоків:

- річка Скакунка по вул. Форпостна;
- струмок Безіменний зі сторони вул. Київської;
- струмок Безіменний по вул. Київській 20/4;
- річка Південний Буг по вул. Крутий узвіз, 13;
- струмок Безіменний по вул. Паліїв Яр, 75;
- струмок Безіменний по вул. І. Франка, 21;
- струмок Безіменний по вул. Омеляна Грабця, 48;
- по вул. Берегового, 45 (відсутність вигрібної ями);
- ставок «Завадський» по вул. В. Михайлюків (с. Гавришівка);
- струмок «Безіменний» в районі вул. Кривоноса, (несанкціонована врізка у мережу зливової каналізації) (фото 3, 4);
- ставок «Безіменний» по вул. Квітки Цісик, 29/1 (с. Вінницькі Хутори);
- територія спортивного майданчика біля озера «Родинне» (поблизу буд. 54 по вул. Генерала Григоренка).

Фото 3, 4. Несанкціонована врізка (труба) по вул. Кривоноса, через яку рідкі відходи зливалися в ливневу мережу, та через струмок «Безіменний» в подальшому потрапляли в річку Південний Буг.

Ще однією проблемою, яка виявлена в ході досліджень, є недотримання меж прибережних захисних смуг та режиму їх експлуатації, що призводить до площинного змиву та замулення водойм. Під час обстежень встановлено відсутність вільного проходу до наступних водних об'єктів шляхом встановлення парканів в межах їх прибережних захисних смуг: струмок Безіменний (по вул. Стеценка, 62), річка Лісова (в районі «Території SUN»), ставок «Любительський» (вул. Садова, с. Гавришівка Стадницького старостинського округу) та річка Дьогтянець (по вул. Константина Василенка) (фото 5, 6).

Фото 5, 6. Самовільне встановлення паркану по вул. К. Василенка, яка перешкоджає вільному доступу громадян до річки Дьогтянець.

Безвідповідальне ставлення населення до навколишнього природного середовища спричиняє засмічення берегів пластиком, поліетиленом, побутовими відходами, будівельним сміттям, шинами та іншим. Зокрема, їх зафіксовано на прибережній захисній смузі річки Вінничка (по вул. Могильчака, 8) та струмка Безіменний (в районі гаражних боксів по вул. Марії Литвиненко-Вольгельмут). В руслі річки Тяжилівка (поблизу вул. Гната Мороза) знайдені шини, а на прибережних захисних смугах струмка Безіменний (в районі пров. Яна Засідателя), річки П'ятничанка (в районі вул. Марії Гавриш, вул. Руданського), струмка Безіменний (в районі вул. Насті Присяжнюк) встановлено факт складування будівельних матеріалів.

Зокрема, втручання в природні процеси водотоків, зміни русла, взяття їх в колектори, значна зарегульованість є причиною виснаження та зникнення цих водотоків.

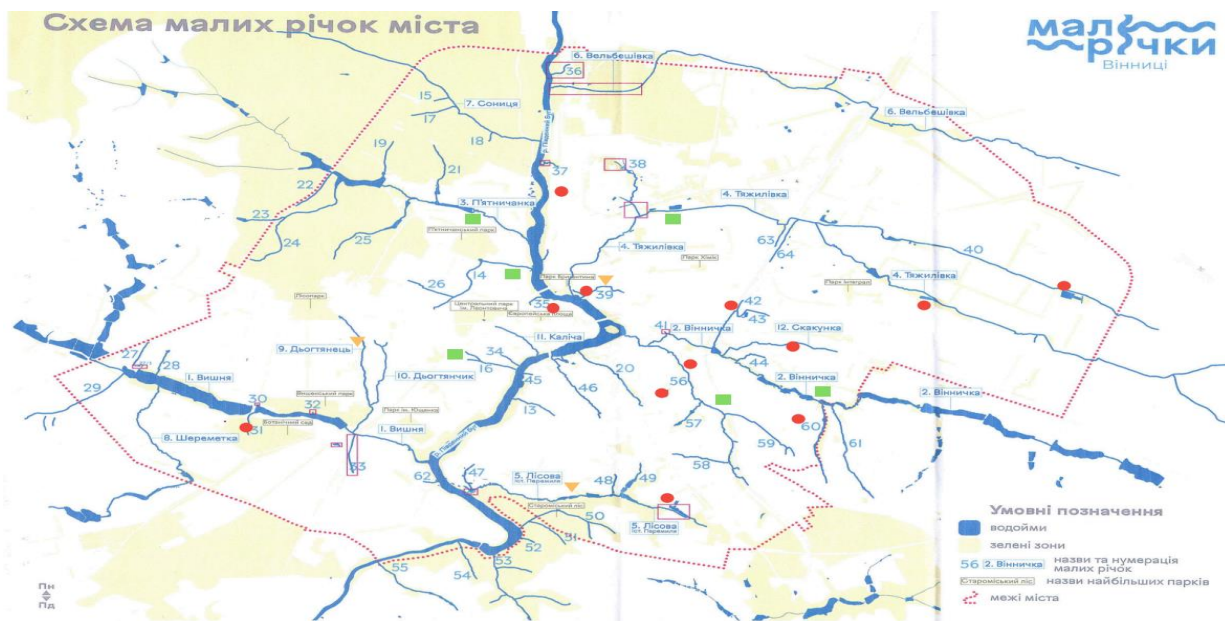
Слід звернути увагу на проблему наявності несанкціонованих водотоків, штучних водойм (копанок) у приватній власності, оскільки це призводить до порушення водного балансу, зниження рівня ґрунтових вод і деградації екосистем.

У межах повноважень робочої групи більшість виявлених недоліків були ліквідовані відповідними комунальними підприємствами у найкоротші терміни (фото 7, 8). Водночас, проводилися роз'яснювальні роботи з власниками приватних домоволодінь щодо правомірного водовідведення каналізаційних стоків та відповідності облаштування вигрібних ям до чинних санітарних норм.

Фото 7, 8. Проведення робіт по ліквідації виявлених проблем.

При виявленні робочою групою джерел забруднення або обмеження доступу до водних об'єктів (рисунок 2) працівниками КП «Муніципальна варта» ВМР надавалися приписи та складалися протоколи про адміністративне правопорушення за ст. 152 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Таким чином, надано 29 приписів та складено 93 протоколи. Крім того, КП «Муніципальна варта» ВМР проводилися додаткові обстеження, за результатами яких складено ще 58 приписів і 49 протоколів про адміністративні правопорушення. Рекомендації зазначені у приписах усунені у повному обсязі, а матеріали усіх адміністративних справ передані на розгляд Адміністративної комісії при виконавчому комітеті Вінницької міської ради. Після розгляду справ винесено 120 постанов про притягнення до адміністративної відповідальності у вигляді накладення штрафу на суму 52360 грн, з них – у 2024 році сплачено 49 990 грн.

- - неочищені стоки
- ▼ - засмічення берегів
- - недотримання меж прибережних захисних смуг

Рисунок 2. Виявлені проблеми при обстеженнях на схемі малих річок міста

З метою охорони, збереження водності, екологічного стану річок та прибережних захисних смуг необхідно дотримуватись вимог чинного природоохоронного законодавства, вживати комплексних заходів, а також удосконалювати систему моніторингу якості води з використанням сучасних методів. Адже якісний та своєчасний моніторинг забезпечить швидке реагування у випадку негативних змін якості води.

За підсумками проведення перевірок водних об'єктів та їх прибережних захисних смуг на території ВМТГ департаментом відновлення та розвитку Вінницької міської ради напрацьовано наступні рекомендації:

- ✓ проведення робіт з впорядкування вивезення побутових рідких відходів з приватного сектору забудови та визначення виконавця послуг з вивезення рідких побутових відходів в секторі приватної забудови;

- ✓ проведення інформаційної кампанії впровадження впорядкування вивезення господарсько-побутових стоків з приватного сектору забудови;

- ✓ запровадження системи моніторингу для виявлення несанкціонованих врізок, наприклад, через датчики витоку або регулярні перевірки мереж зливової каналізації;

- ✓ проведення регулярних перевірок існуючих вигрібних ям приватного сектору забудови для виявлення порушень норм чинного санітарного законодавства;

- ✓ проведення роз'яснювальної роботи та поширення інформації серед мешканців приватного сектору щодо влаштування локальних очисних споруд з дотриманням санітарних норм на ділянках, де неможливе підключення до централізованої каналізації, укладення договорів на вивіз рідких побутових відходів;

- ✓ проведення просвітницьких заходів щодо охорони водних ресурсів (лекції, семінари і тренінги для місцевих жителів щодо важливості збереження водних ресурсів, раціонального водокористування та боротьби з забрудненням);

- ✓ організація заходів, в рамках яких місцеві жителі матимуть змогу брати участь у прибиранні берегів водних об'єктів, зборі сміття та інших екологічних акцій;

- ✓ долучення засобів масової інформації для поширення знань про стан водних об'єктів громади, способи їх захисту та запобігання забруднення;

- ✓ підтримка громадських ініціатив щодо охорони водних ресурсів, (наприклад, створення місцевих екологічних груп або об'єднань для захисту водних об'єктів тощо);

- ✓ участь у міжнародних грантах та налагодження партнерств, співпраці з міжнародними екологічними організаціями, фондами та ініціативами для отримання підтримки та досвіду у сфері екології, відновлення та сталого розвитку громади.

Департамент відновлення та розвитку міської ради

Юзвак Світлана Петрівна

Начальник відділу екологічної політики